

Dědičná štola Kašpara Pluha

N 50°08.866', E 12°47.750'

Sláva královských horních měst Slavkovského lesa byla založena na stříbrě a cinu. Zatímco těžba stříbra nikdy nepřesáhla lokální význam, slavkovský cín se stal významnou celoevropskou komoditou. Po vyčerpání cínonosných rozsoch z říčních náplavů někdy ve 13. století se cenný kov začal získávat i z rudných těles ve skalních masivech.

Rudy cínu, wolframu a dalších kovů jsou vázány na svrchní partie žulového plutonu a na žily, které z něho vyblíhají do okolních rul. Nejbohatší zrudnění je vyvinuto v místech, kde žula vytváří „hrby“ zvané pně. Působením tekavých látek uvolněných z tuhnutí laviny zde vznikly tzv. greiseny, horniny složené hlavně z křemene a slidy.

Při postupu do větších hloubek bylo nutno doly odvodňovat. Podzemní voda byla čerpána důmyslnými mechanismy nebo odvodňována zvlášť za tímto účelem raženy štoly. Odvodňovací štoly sloužily všem přilehlým dolům a razily se po několika generaci (odtud název dědičná štola). V roce 1539 se začalo s ražbou štoly k odvodnění dolu mezi Horním Slavkovem a Krásnem. Razicí práce fi-

Kašpar Pluh, bohatí měšťané a těžárista. Nebyla to levná záležitost, a i když náklady byly zpočátku hrazeny z daně na bohatých stříbrných žilách, koncem 16. století dosahly výše 65,856 zlatých. Pro urychlení ražby dostalo dílo mimořádné podpory a dokonce úlevy potvrzené později všemi českými panovníky.

Dne 22. srpna 1587 dosáhla štola po 48 letech nepřetržité práce Hubský pen a měřila 3 393 metrů. Koncem osmdesátých let se délkou 5 800 m zaradila mezi nejdélejší česká důlní díla. Počátkem 17. století byla ještě prodloužena, takže roku 1655 byla naměřena celková délka 5 920 m a její čelba byla v hloubce 117 m pod zemským povrchem.

Moučné pytle

N 50°10.918', E 12°49.525'

Působením eroze a zvětrávacích procesů vytváří žula na mnoha místech malebné skalní útvary, jejichž krásu lze obdivovat zejména v hlubokém údolí řeky Ohře. Přírodní památka Moučné pytle leží poněkud stranou. Skalní útvary se nacházejí v délce 500 m v protáhlé vrcholové partii Jeřenlo vrchu (643,6 m), ze kterého se nabízí fascinující vyhlídka k severozápadu. Lokalita je vynikající ukázkou tzv. žokovité odlučnosti, která se projevuje vznikem plochých, ob-
 le a jakoby na sebe naskládaných balvanů (odtud název „Moučné pytle“). Tyto tvary vznikly pokročilým zvětráváním žuly podle přirozených ploch odlučnosti. Pronika jimi dešťová voda, která pomalu rozpouští méně odolné minerály a v zimních měsících zamrzá a zvětšuje objem. K tomu se připojují i další procesy, jako například tepelné pnutí mezi jednotlivých minerálů v důsledku pro-
 hřátí horniny slunečními paprsky či chemické působení organismů. Hor-

nina se v těchto místech rozpadá na jednotlivé minerální zrna, která se vydrulují, jsou odnášena dešťovou vodou a větrem – pukliny se postupně rozšiřují a hrany bloků se zaoblují. Nejvyšší skalní věž má výšku 7 m a na jejím temeni jsou vyvinuty tři skalní mísy, které ovšem mohou obdivovat pouze lezecky zdatní jedinci. Území je budováno středně zrnitou až hrubozrnnou dvojsídnou žulou tzv. křeliského typu. Křeliská žula tvoří zvláštní těleso mezi Loktem a údolím Teplé jižně od Karlových Varů. Poměrně vysokým obsahem světle slidy (muskovitu) se křeliská žula poněkud odlišuje od typických „horských žul“ a je považována za přechod k mladším „žulám křušnohorským“.

